

Шу байрам кунларида қилаётган эзгу тилакларимиз ушалсин, ҳар қайси хонадонда қувончли кунлар, тўю томошалар кўп бўлсин! Диёримиздан меҳру оқибат, файзу барака аримасин! Юртимиз тинч, халқимиз омон бўлсин!

Ўзбекистон Республикаси президенти Ислон КАРИМОВнинг Ўзбекистон халқига Наврўз табригидан.

Mustaqillik huquq demakdir

HUQUQ

12

(379)

YURIDIK GAZETA

Mart

D.	7	14	21	28	
S.	1	8	15	22	29
Ch.	2	9	16	23	30
P.	3	10	17	24	31
J.	4	11	18	25	
Sh.	5	12	19	26	
Y.	6	13	20	27	

2005

Gazeta 1997-yil 27-avgustdan chiqqa boshlagan.

WWW.HUQUQ.UZ. E-mail: Info@huquq.uz

*Яна баҳар келади, яна оламда
Айиб бир гўзаллик, айиб бир баён.
Мен сени кўриб бўлган шу улуғ дамда,
Улуғ сакандарим, музаффар ҳаёт!*

Абдулла ОРИПОВ,
Ўзбекистон халқ шоири



Республика Бош прокуратураси матбуот маркази хабар қилади

Кармана туманидаги ибн Сино номли ширкат ҳўжалигида яшовчи Фахриддин Бозоров ҳуқуқи муҳофаза этувчи органларга ариза билан мурожаат этиб, ўзи ва жиянига иморат қуриш учун ер сўраб, «Уйрот» фуқаролар йиғини раиси Шойим Умутов ва котиби Ихтиёр Имомовга учраганида улар 800.000 сўм пул сўраганини баён қилган. Аризачи бу тақлифдан норози бўлиб, туман бош архитекторига ер масаласида ёрдам беришини сўраб мурожаат этади. Афсуски, нафси ҳақалак отган архитектор Ф.Чориев ҳам «раис айтган пулни олиб келсангиз, ишни тезлатаман» дея шарт қўяди.

Навоий вилоят прокуратураси ҳамда ички ишлар бошқармаси ходимлари ҳамкорликда ўтказган тадбирда Файзулла Чориев ўзининг Навоий шаҳар Гусев кўчаси 11-уй 18-хонадонида Ф.Бозоровдан 100.000 сўмини пора тарикасида олаётганида далилий ашёлар билан қўлга олинди.

Фаргона вилоят СВОЖКК бошқармасининг Кува туман бўлими ходимлари «Шоҳ Ҳаётбек» хусусий фирмасининг 2004 йил декабр ойидан 2005 йил январ ойига қадар амалга оширган фаолияти юзасидан банкдан олинган маълумотлар асосида ўтказилган қисқа муддатли текширишда бир қатор қонунбузилишлар аниқланди. Фирма раҳбари О.Ҳомидов 2004 йилдан 2005 йилнинг январига қадар пул ўтказиши йўли билан қарийб 126.000.000 сўмлик махсулотни олиб, савдодан тушган нақд пулни банкка топширмай, ўз эҳтиёжига сарфлаб юборган.

Собик Темирийўл туман ҳокимлиги мансабдорлари О.Мирзаев ва бошқалар ваколатини суиистезмол қилиб 2003 йили «Новый город» хусусий фирмасининг ноконуний равишда ташкил этилишига сабабчи бўлишган. Текширишда аниқланишича, фуқаро Жалол Равшановнинг йўқолган паспорти номига мазкур фирма ташкил этилган. Фирма мутасаддилари ўтган давр мобайнида 468.000.000 сўмдан ортиқ ноконуний нақд пул айланмасини амалга оширганлар. Самарқанд тумани прокуратурасида фирма мутасаддилари, Темирийўл туман ҳокимияти мансабдорлари ҳамда «Тадбиркорбанк», Ташки иқтисодий фаолият миллий банкининг Қизилтепа бўлими ходимларига нисбатан жиноят иши қўзғатилган.

Ҳозирда мазкур ҳолатлар юзасидан жиноят иши қўзғатилиб, тергов олиб борилаётти.

JARAYON

Кўхна Туронзамин кўклагини ҳар галгидай йил бошидан кутди. Кутгандаям астойдил шайланиб кутди. Қир-адирлари, бог-роғлари билан кутди. Пойига зар тупроғини тўшаб кутди.

Бу юртининг эли ҳам кўклагини шайланиб, интиқ кутади. Дехқони белига кийигини маҳкам боғлаб, чўпони отарини чорлаб, шоири қаламини чархлаб кутади. Бори эл покланиб кутади кўклагини. Ҳашар билан кутади, ҳашар деган қадрияти бор-да бу элнинг!

ҲАШАР ДЕГАН ҚАДРИЯТ ЯШАР

Халқимиз йилни ҳашар билан бошлаб олади. Асил ўзбек эзгу ишларда албатта ҳашар қилади. Кўпнинг савоби ҳам кўп бўлади. Ҳашарга улуш қўйишни ёшу қари қарз деб билади. Бу ўзбек учун табиат, жамият, Ватан олдидаги бамисоли бир бурч. Уни ўзига хос сафарбар этувчи омил дейсиз гўё.

Ўзбек нега ҳашарни бу қадар севади? Бу қадриятнинг моҳияти-да нима борки, халқимиз уни минг йиллар давомида улуғлаб келади?

Кўклагини ҳашар Наврўзининг ҳурмати. Унинг оддий манзараси: теварак-атроф тозаланиб, дарахт ниҳоллари, гул кўчталари ўтказилади. Яъни, ободонлаштириш ва кўкламзорлаштириш ишлари бошлаб юборилади.

Бу билан Наврўз олдида инсон қалби тозариб боради, гўё кўчалар, бог-роғларни озодлаш ба-

робарида одамлар ўз кўнгли гўборларини ҳам ювиб ташлайдилар. Ортада қолган йилдаги гина-кудуратлар, ихтилофунисолар сидириб ташланади. Урнига самимият, одамшавандалик рағбат топади. Қалблар асил биллурдай ярақлаб кетади.

Ҳашар жамоатчилик иши. Жамоавийлик эса халқимиз менталитетининг муҳим белгиси. Жамоатдан ташқарида ўзбек ўзигини топа олмайди, яъни ҳашар халқимиз табиатининг ўзига хос ифодасидир. Бунда жамоат назорати, тенглик, бирдамлик сингари демократияга хос кўплаб қадриятлар муҳим. Ҳашардан ўзини тортганлар эътибордан қолиб кетаверади. Эътибордан, назардан қолишни ўзбек ўзига эп кўрмайди.

Маълумки, гарбликлардан фарқли улароқ, Шарқ халқлари, хусусан ўзбекларда жамоа манфаати ин-

дивид манфаатидан, жамоа фикри шахсий фикрдан устувор саналиб келган. Яъни, шарқликлар турмуш тарзида индивидуализмга эмас, коллективизмга мойиллик кучли. Буни тўғри тушуниш, яъни маънода қабул қилиш керак бўлади. Эҳтимол, ҳашарнинг миллий қадрият сифатида бардавомлигининг сабаби ҳам шундадир.

19 март куни юртимизда ана шундай умумхалқ ҳашари бўлиб ўтди. Шу куни миллионлаб юртдошларимиз ободончилик ва озодлик, бунёдкорлик ҳашарида иштирок этди. Меҳнат жамоалари, ўқув масканларининг ҳеч бири бу умуммиллий тадбирдан четда қолгани йўқ.

Ҳашар жамоаларни халққа айлантиради. Халқнинг бунёдкорлик кучини намоён қилади. Халқ ҳашари катта куч.

Ўзбекининг эртанги кундан умидлари чекиз эканини қўчат ўтказаятганидан, гўзалликка ташналигини гул экаятганидан англаш нақадар завқли!

Лола ШОМУРОВА,
Тошкент шаҳар прокуратурининг катта ёрдамчиси.
Шавкат ЁДГОРОВ,
«Нуқуқ» муҳбири

TAHLIL

ЕР ЭГАСИНИ ТОПСИН

ТЕНДЕРДАГИ ҚОНУНБУЗАРЛИКЛАР БАРТАРАФ ЭТИЛМОҚДА

Фаргона вилоятда қишлоқ ҳўжалиги оқсаб, мамлакат валюта захирасининг манбаларидан бири бўлиши пахта ҳосилдорлиги кескин камайди. Ушбу стратегик хомашёга давлат буюртмаси бир неча йилдан буён бажарилмаяпти. Бунинг асосий сабаби, гарчи дехқон ширкат ҳўжалигининг аъзоси, пай эгаси сифатида мулкдор ҳисобланса-да, ҳақиқатда мулкдан бегона. У ернинг, етиштирилаётган ҳосилнинг, олинаётган даромаднинг ҳақиқий эгаси эмас. Шу боис дехқон етиштирилаётган ҳосил микдори, таннархи, даромад, фойда-зарарга беради. Ҳўжалик шартномани бажарадими-йўқми, ҳамёнида акс этмагани учун далада зўрма-зўраки, қўл учиди ишлаяпти. Қишлоқ ҳўжалигида ҳамон ўтмишдан қолган «умумники, ҳеч кимники эмас» деган тушунча ҳукм сураятти.

Мамлакатимиздаги кўпгина фермер ҳўжаликлари эришяётган ютуқлар мулкчилигининг айнан шу шакли ишлаб чиқаришни ривожлантиришининг энг самарали воситаси эканини намойиш этмоқда. Фермер қишлоқдаги хусусий мулкдор, давлатдан узоқ муддатга ижарага олган ернинг асил эгаси. У экинлардан юқори ҳосил олиш, кўпроқ фойда қўриш ҳамда ишлаб чиқаришни кенгайтиришдан бевосита

манфаатдор. Қанча кўп ва сифатли махсулот етиштирса, даромади шунча қўядади. Аксинча, ҳосилдорликни ошириш йўлларини изламоса, иқтисод ва тежамкорлик қоидаларига амал қилмаса қасодга учрайди, бор-будидан айрилади. Шу боис унинг астойдил ишлаши учун кимдир тепасида буйруқ бериб туриши шарт эмас.

Бироқ фермердан фермернинг фарқи бор. Айрим туман ҳокимликларининг қонунга зид қарорларига кўра илгари дехқончилик билан шуғулланмаган, ернинг тилини билмаган, даромад, арготехника қондалардан бутунлай беҳабар мансабдорлар ўз номларига фермер ҳўжаликлари ташкил қилишган. Ҳўжаликка бошқарувчи тайинлаб қўйиб, ўзлари эгаллаб турган лавозимда ишлашда давом этишган. Бошқарувчилар эса ҳўжақурсинга иш юритиб, ернинг бир қисмини «гектарчиларга сотиб юборишган. Оқибатда режалаштирилган экинлардан қўзланган ҳосил олинмаган. Бунга кўп мисол келтириш мумкин. Хусусан, ўтган йили Бағдод тумани «Бағдод» ширкат ҳўжалигининг бош ҳисобчиси С.Солиев раҳбар бўлган «Маматқўзи» фермер ҳўжалиги давлатга бир кило ҳам пахта топширмади.

(Давоми 3-бетда).

(Давоми. Бошланиш 1-бетда).
 Вазирлар Маҳкамасининг «2005 — 2007 йилларда фермер хўжалиқларини жадвал ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қароридан паст рентабелли, истиқболли йўқ ширкат хўжалиқлари негизидан танлов асосида фермер хўжалиқлари ташкил этиб, юқоридаги каби салбий ҳолатларнинг олдини олиш кўзда тутилган. Вилоят прокуратураси, туман прокурорлари ушбу қарорнинг

М.Аҳмедов эса фермер қоровулхонаси биносининг 114.000 сумлик 45 та шиферини умарган.

Бундан ташқари, ширкатларнинг мол-мулки микдори ва қийматини аслидан қайтариб кўрсатиш ва баҳолаш орқали талон-тарож қилиш ҳолатлари ҳам учраётди. «Бағдод» ширкат хўжалиғида қайта ташкил этиш комиссияси топшириғига асо-

мати 41.300.000 сўм эканлиги маълум бўлди.

Айрим ҳолатларда эса тендер ўтказиш қоидаларига риоя қилинмаётди. Хусусан, Бағдод тумани Усмонхўжаев номи ширкатда қайта ташкил этиш комиссияси тендерни 27 нафар аъзодан фақат 5 нафари иштирокидагина ўтказган. Қворум бўлмаган, яъни комиссия аъзола-

шиб, голиб бўлишарди. Риштон тумани «Риштон» ширкат хўжалиғини фермер хўжалиқларига айлантириш бўйича қайта ташкил этиш комиссиясининг қарори билан туман ҳокимиятининг ташкилий-назорат гуруҳи раҳбари Т.Маҳмудов ва ҳоким ёрдамчиси М.Маҳмудов тендер голиби деб топилганини қандай изоҳлаш мумкин? Ёки

ясининг ноқонуний қарорини мисол келтириш мумкин. Комиссия Вазирлар Маҳкамасининг қарори билан тасдиқланган «Қайта ташкил этилаётган қишлоқ хўжалиғи қорхонаси негизидан фермер хўжалиғи барпо этиш учун талабгорларни танлаш ва танловни ўтказиш тартиби»га зид равишда ширкат хўжалиғи ҳудудида яшамаётган ва фермер хўжалиғи бўлган шахсларнинг танловда иштирокини тақиқлаш ҳақида қарор қабул қилган. Шу асосда Фарғона шаҳрида яшовчи М.Мирзаев танловда қатнашолмаган.

Бағдод, Риштон, Бувайда, Олтиариқ, Охунбобоев, Қува, Фарғона, Ташкент тумани ҳокимлари тендерга оид 62 та ҳолатда, тендер комиссиялари эса 85 та ҳолатда қонуналарга зид қарор чиқаришган. Туман прокурорлари томонидан қонунбузилишларни бартараф этиш юзасидан протест киритилди. 5 та жиноят иши кўзга ташланди, тергов олиб борилмоқда.

Ҳамиджон НЕМАТОВ,
 Фарғона вилояти прокурори

ЕР ЭГАСИНИ ТОПСИН

ТЕНДЕРДАГИ ҚОНУНБУЗАРЛИКЛАР БАРТАРАФ ЭТИЛМОҚДА

сан туман ер ресурслари ва давлат кадастри бўлими ходими Э.Ниёзов 14 та бино ва иншоотни хатлаган. Эгалланган ер майдони ўлчамини нотўғри кўрсатиб, айрим иншоотларни далолатномага киритмай баҳолаш марказига қалбаки ҳужжатларни тақдим этган. Шу ҳужжатлар бўйича Фарғона баҳолаш ва консалтинг маркази МЧЖ бино ва иншоотларни 37.500.000 сўмга баҳолаган. Мутахассислар иштирокида иншоотлар қайта хатланиб баҳоланганда эса, уларнинг қий-

рининг камида учдан икки қисми қатнашмаган ҳолатда «Санобар» фермер хўжалиғи раҳбари М.Абдураҳмоновни танлов голиби деб топилди ҳақида қарор қабул қилинган. Биргина Бағдодда 15 та, Риштонда 6 та, Ўзбекистон туманида эса 2 ҳолатда қайта ташкил этиш комиссияси юқоридаги каби ноқонуний қарор чиқарган.

Амалдаги қонунларга зид равишда тендерда тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиши ман этилган мансабдорлар ҳам қатна-

Бағдод тумани Охунбобоев номи ширкат хўжалиғида ўтказилган танловда қонунга хилоф равишда туман ҳокимияти ҳузуридидаги тадбиркорликни рўйхатга олиш инспекцияси бошлиғи Н.Қосимовнинг голиб деб топилганини-чи?

Айрим ҳолатларда тугатиш комиссиялари ваколати доирасида бўлмаган қарорларни ҳам қабул қилиб, фуқароларнинг ҳуқуқларини чеklang қўяпти. Бунга Қува тумани «Наврўз» ширкат хўжалиғидаги қайта ташкил этиш комисси-

BARKAMOL AVLOD ORZUSI

Эртанги кун умиди

Болалар миллат келажаги. Келажақнинг қандай бўлиши эса биринчи навбатда ўсиб келаётган авлоднинг таълим-тарбияси, ҳуқуқ ва манфаатларининг ҳимоя қилиниши масалаларига берилаётган эътиборга боғлиқ. Мамлакатимизда бу борада кенг қамровли тадбирлар амалга ошириб келинаёпти. Айниқса, сўнгги йилларда мазкур йўналишда қилинаётган ишлар эътиборга лойиқ.



М аълумки, ўтган 2004 йили бутун мамлакатда бўлгани сингари Тошкент вилоятида ҳам катта микдорда бюджет маблағлари ажратилиб, кўплаб мактаблар, махсус мактаб-интернатлар ва меҳрибонлик уйларида таъмирлаш ва реконструкция ишлари олиб борилди. Жорий йилда эса вилоятда 6 та янги мактаб қурилиши учун 1.364.000.000 сўм, 39 та мактабни реконструкция қилиш учун 6.801.000.000 сўм, 37 та мактабнинг капитал таъмири учун 2.437.000.000 сўм ва яна 37 та болалар боғчасининг капитал таъмири учун 233.000.000 сўм ажратилиши белгиланган. Шунингдек, бу йўналишдаги эзгу ишларда турли қорхона ва ташкилотлар томонидан кўрсатилган ҳомийлик кўмақларининг ўрни ҳам эътиборга лойиқ. Масалан, Олмалик шаҳридаги махсус мактаб-интернатни таъмирлаш учун Олмалик тоғ-металлургия комбинати 800.000.000 сўм ажратди. Айни пайтда муассасадаги болаларнинг таълим-тарбия олишлари учун барча шароит яратилган.

Сир эмас, спорт, жисмоний тарбия баркамол авлодни тарбиялашдаги муҳим омиллардан биридир. Болалар спортга эътиборнинг ортиши аллақачон самарасини бера бошлаган. Айни пайтда вилоят бўйича 6 ёшдан 17 ёшгача бўлган болаларнинг 33

фоиздан кўпроги спорт билан мунтазам шуғулланиб келмоқда. Ўтган йилнинг ўзида вилоят мактабларидаги ночор аҳволда бўлган 76 та спорт зали таъмирланди, 15 таси реконструкция қилиниб, 5 та замонавий спорт иншооти қурилиб, болалар ихтиёрига топширилди. Ушбу иншоотлар маҳаллий ҳокимият ва ҳомийлар кўмағида керакли инвентарлар билан жиҳозланди. Шу йил май ойида «Баркамол авлод» уйинларининг Тошкент вилоятида бўлиб ўтиши ҳам бежизга эмас.

Маълумки, ҳар қандай соҳада бўлгани каби вояга етмаганларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, улар ўртасида ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш нафақат давлат идоралари, балки ўзини ўзи бошқариш органлари, жамоат ташкилотларининг ҳам зиммасидаги масъулиятдир. Шу маънода вилоят ҳокимлиги ҳузурига Вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссия томонидан идоралараро ҳамкорликни кучайтириш чоралари кўриб келинмоқда. Жумладан, вилоят прокуратураси ва бошқа мутасадди ташкилотлар билан ҳамкорликнинг яхши йўлга қўйилганлиги, бу йўналишдаги ишларнинг мувофиқлаштириб борилгани натижасида ўтган йили вояга етмаганлар ўртасидаги жиноятчилик 4,9 фоизга камайди.

Вилоятда ҳокимлик, прокуратура ҳамда «Болалар спортини ривожлантириш» жағрамаси вилоят бўлими ҳамкорлиғида тарбияси оғир, ИИБда профилактик ҳисобда турувчи болаларни спорт секцияларига жалб этиш масаласига жиддий эътибор қаратиб келинади. Шубҳасиз бу нарсаларнинг соғлом турмуш тарзини танлаб, жамиятда ўз ўрнини топа олишларига катта ҳисса қўшади.

Баҳодир ҚОРАЕВ,
 Тошкент вилоят прокурорининг катта ёрдамчиси

Ёшларга оид давлат сиёсати мамлакатда оила, маҳалла, таълим муассасалари ва бошқа ташкилотлар масъулиятини ошириб, ўсмирларни мустақил ҳаётга тайёрлаш ва уларнинг касбий кўникмасини такомиллаштиришга қўлай имконият яратмоқда. Аҳолининг ижтимоий ҳимояга муҳтож қатламларини кўллаб-қувватлаш кўлами кенгайиб, болалар қаровсизлигининг олдини олиш бўйича маҳалла ва таълим муассасаларида кўп ишлар қилинаёпти. Аммо айрим ҳолларда болаларнинг уйдан қочиб кетиши, ўқишга бормаслиги, бекор қолишига ота-оналарнинг сабабчи бўлиши ачинарли ҳолдир.

БОЛАЛАР НИМАНИ ҲОҲЛАЙДИ?

Яқинда Шайхонтоҳур туманидаги Оқтепа мавзеси 20-уй 10-хонадонда яшовчи ўн уч яшар Аннанинг уйга келмагани тўғрисида онаси ҳудуд нозирига маълум қилади. Маҳалла раиси Абдурашид Нажмиддиновга сизлар ёрдам бермайсизларми деб айюҳаннос солди. Орадан икки кун ўтгач, Чилонзор тумани ички ишлар бўлимидан Аннанинг топилгани ҳақида хабар келиб, у уйига олиб борилди. Лекин она қувониш ўрнига ҳақлини босолмай қизига тинмай бақирар эди. Учаска нозир, маҳалла раиси Аннадан кетиб қолиш уриб-ҳайдаганини гапириб берди.

Бунинг сабаби маълум бўлди. Қўшиларни кучук боқижар экан. Кечқурун уни айлантиришга чиққанида Анна кучукни сўраб олиб айлантиргани учун онаси уришган, ҳатто урган. Қизнинг характери ўрганилганда унинг меҳнатдан қочмаслиги, астойдил ўқиса дарсларини яхши ўзлаштириши аниқланди.

Бу воқеани баён қилишдан мақсад вояга етмаганлар билан ишлаш барчаннинг иши экани, ўсмирларнинг нимага қизиқишини аввало ота-онаси билиши лозимлигини эслатиб ўтишдир. Тошкент шаҳрининг Олим Хўжаев маҳалласида 39 ўқувчига етарли дарсликлар олинган бўлиб, маҳалладаги кўп болани, кам таъминланган оилаларнинг фарзандларига бепул фойдаланишга берилди. Футбол бўйича 6 та жамоа тузилган, унда маҳалланинг 80 та боласи қатнашади. Маҳалладаги тадбиркорларга ишсиз ёшларни шоғирдикка бериш одат тусига кирган. Қилинаётган ишлар яхши, аммо биз катталар, ота-оналар фарзандларимиз нимани истаяпти, нимага қизиқишини астойдил ўйлаб кўрганмизми?

Шу ўринда машҳур психолог Дейл Карнегининг китобидаги бир лавҳага эътибор қаратмоқчиман: «...Телефон техникасининг инженери, курсларимиз тингловчиси К.Датчман ўзининг қизчасини эрталаб нонушта қилишга ҳеч мажбур қила олмасди. Барча оdatдаги усуллари — танбех, илтимос, панд-насиҳат натижа бермади. Қандай қилиб уни мажбур қилиш мумкин? Қизча онасига тақдир қилишни, ўзини катта ва аҳамиятли сезишни яхши кўради. Шунинг учун бир куни эрталаб унга ўзи нонушта тайёрлаш руҳсат беришди. Дадаси ошохонага кирганда қизча: «Дада, қаранг, бугун овқатни мен пишираман!» — дейди қувонч билан.

Уша куни эрталаб у ҳеч гап-сўзсиз нонушта қилди, чунки у зўр қизиқш билан овқат тайёрлаган эди. Бу иш унда ўз-ўзидан мамнун бўлиш туйғусини уйғотди. Нонушта тайёрлаш унга ўзини кўрсатиш имконини берди...»

Бундан шундай хулоса қилиш мумкинки, ҳар бир инсон қилган ишидан мамнун бўлсагина ўзини бахтли ҳисоблайди.

Оила, маҳалла, таълим муассасалари, қорхона ва ташкилотлар ёшларнинг мунтазам бандлигини таъминлаб, уларнинг бўша вақтини мазмули ўтказишга имконият яратиб бериши айти мудабо бўлар эди.

Акрам АКМАЛОВ,
 Республика «Маънавият ва маърифат» маркази бўлими бошлиғи

Наманганда Наврўз тантаналари давом этмоқда

— Қаранг, опа ҳам ўйнаб юборди, — деди Тошмухаммад ака Мўминов даврада рақс тушаётган рус аёлига завқланди боқаркан. Аҳмад Фарғоний номли истироҳат боғи дарвозаси ёнида, кенг ва раvon сайилгоҳ кўчада, азим чинорлар соясида саҳна, унда кўшиқ янграпти, раққослар хиром айланаяпти.

— Асил халқ сайили — Наврўзимиз, — давом этади отахон. У қарийб эллик йил деҳқончилик қилган, ҳозир ҳам «Ермозор» ширкат ҳўжалигида ишлайди. Ҳўжаликнинг қорига ярайдди. Уч ўғил, уч қизини ўйлаб, жойлаган. Ўн беш неварга, бир чеваранинг бобоси. — Кеча ерга аънавий омон солдик. Маҳаллада сумалак пиширдик. Кўклам неъматини ўлашдик. — Бу йилги байрам шўкуҳи ўзгача, — дейди хўсусий автоустахона

устаси Баҳодир ака Раҳимов. — Бозорни, кўчаларни, сайилгоҳни кезиб кўнгли яйрайди. Наврўз дилимизга қувонч, билагимизга кўч-қувват бағишлайди. Ҳар кўнинг Наврўз

Халқ сайили

бўлсин деганларидек, хўш кайфият дилларни сира тарқ этмасин!

Саҳнага чиқишга тайёргарлик кўраётган, ўрик гулидай ҳарир либосдаги қизчалар ёнида турган Светлана Григорянин юз-кўзларида табассум. У оила бекаси, қизи Алёна дўгоналари билан саҳнага чиқиш тараддудида.

— Қизим шаҳар маданият уйидаги рақс тўғарагига қатнайди, — дейди у ҳаяжон билан. — Бўгунги офтоб мисоли фарзандларимизнинг бахти кулсин.

Вилоят ҳокими Шермат Нурма-

тов сайилгоҳга ташриф буюриб, фарғоналикларни гўзаллик, эзгулик, меҳр-оқибат, ризқ-рўз байрами — Наврўз билан сўимий кўтлайди. Эл-юрт ободлиги, фаровонлиги йўлидаги эзгу ишларига муваффақият тилайди.

Сўимий тилакларга дилрабо кўй ва кўшиқлар уланади. «Ўзбекнаво» эстрада бирлашмаси Фарғона бўлими хонандалари Сайиджон Раҳимов, Бахтёр Каландаров, Обиджон Обидов, Садоқатхон Бобожоновнинг кўшиқлари, шўх рақслар дилларни қароган этади.

Сайилгоҳда тузалган дастурхон теварагида дўст-ёрлар жамулжам, Ярмаркадаги мева-чевалар қишин-ёзин дастурхонимизни тўкин-сочин қилувчи деҳқон меҳнати, она замин саховати, фаровонлигимиз рамзи гўё. Келгуси барча эзгу ишларимизнинг баракиси Наврўзда намўён бўлаётган аҳиллик ва меҳр-оқибат меваларидир.

Исроил ИБРОҲИМОВ,
«Ниҳуқ» мухбири



СЕН БИЗГА АЗИЗСАН, НАВРЎЗ!

Ўғониш, яшариш ва янгилашиш айёми бўлган Наврўзи олам юртимизнинг барча шаҳар ва туманларида, кишлоғу овулларида қатта тантана билан кўтиб олинди. Кўпмиллатли Тошкент вилояти аҳли ҳам Наврўзида алоҳида тараддуд билан қарши олди. Маҳалла, қорхона ва ташкилотларда, барча ўқув масканларида Наврўз тантаналари бўлиб ўтди. Наврўз кўни вилоятнинг минглаб маҳаллаларида дастурхонлар ёзилиб, элга ош тортилди.

Дошқозонларда сумалаклар қайнади. Тансиқ таомлар, пишириқлар дастурхонларни беэади. Бу неъматларнинг бари ўтган йилги бўғдой ҳосилидан тайёрланди. Бу қадимий аънава, яъниким, ўтган йилги бўғдойимиз ҳали мўл! Саховатли юртдошларимиз ногиронлар ва кўнгли яримларни йўқлаб, моддий ва маънавий кўмак беришди.

Шу кўнги байрам шўкуҳи, кўтаринки кайфият ҳеч бир юртдошимизни четлаб ўтмади.

Тошкент вилоят прокуратурасида ҳам Наврўз айёмига бағишланган байрам тадбири бўлиб ўтди. Прокуратура ходимлари кўхна ва боқий байрамимизни миллий удум ва аънаваларимизга риоя қилган ҳолда нишонладилар.

Ўз мухбиримиз



КўНГИЛЛАРДА БАҲЎР СУРУРИ

Гулистон шаҳрида бўлиб ўтган тантаналар бу гал бутунлай миллий аънаваларимизга монанд равишда ташкил этилди. Карнай-сурнай садолари остида бошланган тадбирда миллий фольклор ансамбллари, дорбоз ва полвонлар, бахшилар қатнашдилар. Олим Ҳўжаев номли мўсиқали драма театрининг артистлари иштирокидаги саҳна кўринишларида ҳам миллий урф-одатларимиз акс эттирилди. Шаҳар марказидаги боғ ва сайилгоҳлар шу кўни одамлар билан гавжум бўлди. Байрамда спорт тадбирлари ҳам кенг ўрин берилди. Айниқса қурашчилар томошабинларни кўпроқ ўзига жалб этди. Кечга томон шаҳар четида ташкил этилган амфитеатрга кўчган байрам тантаналарини таникли эстрада хонандалари давом эттирдилар.

Ўз мухбиримиз

Лолага қоплансин ўлкам,
майса ёзсин кўк гилам,
Лол бўлиб шу ерда қолсам,
деб мурод этсин баҳор...
Носир МУҲАММАД

ансамбллари, дорбоз ва полвонлар, бахшилар қатнашдилар. Олим Ҳўжаев номли мўсиқали драма театрининг артистлари иштирокидаги саҳна кўринишларида ҳам миллий урф-одатларимиз акс эттирилди. Шаҳар марказидаги боғ ва сайилгоҳлар шу кўни одамлар билан гавжум бўлди. Байрамда спорт тадбирлари ҳам кенг ўрин берилди. Айниқса қурашчилар томошабинларни кўпроқ ўзига жалб этди. Кечга томон шаҳар четида ташкил этилган амфитеатрга кўчган байрам тантаналарини таникли эстрада хонандалари давом эттирдилар.

Ўз мухбиримиз

Наманганда Наврўз

Наманган вилоятида янгилашиш, ёшариш байрами — Наврўз тантаналари ёшўқарининг кўнглига шоду хуррамлик олиб келди. Барча меҳнат жамоаларида, маҳаллаларда сумалак пиширилиб, ўйин-қўлгу давом этди. Айниқса, байрам арафасида ташкил этилган умумхалқ хашари кўтаринки руҳда ўтиб, тева-варак-атроф саранжом-сарашта қилинган байрамни кўнгидагидек нишонлашга замин яратди.

Вилоят прокуратура органларининг ходимлари ҳам хашарда фаол иштирок этишди. Бинолар атрофи тозалиниб, кўкаламзорлаштирилди. Хашарда қатнашган барча прокуратура ходимларининг бир кўнлик иш ҳақи, яъни 225.911 сўм

маблағ «Маҳалла» хайрия жамғармасининг Наманган шаҳар бўлими ҳисоб-рақамига ўтказилди.

Байрам кўни эса Наврўзи олам муносабати билан вилоят прокуратурасида тантанали йиғилиш бўлиб ўтди. Унга вилоятдаги барча прокуратура органлари ходимлари билан бирга шу соҳадан пенсияга чиққан қариялар ҳам таклиф қилиндилар. Фахрийларни вилоят прокурори М.Солихов Бош прокуратура раҳбарияти, Фахрийларни қўллаб-қувватлаш жамоатчилик маркази ҳамда вилоят прокуратураси номидан қизғин табриклаб, қимматбаҳо совғалар топширди.

Абдухўшим МАДАТОВ,
«Ниҳуқ» мухбири

Берунидаги «Ёггар» очиқ турдаги акционерлик жамияти «Ўзёғмойтамаксаноат» уюшмасига қарашли бўлиб, асосан оқартирилган пахта ёғи ишлаб чиқаради. Қорхонамизнинг 270 кишилик жамоаси йилига 83.980 тонна чигитни қайта ишлаш қувватига эга.

Ходимлар ўртасида ўзаро

тин-қизлар байрами муносабати билан қорхонамизда ишловчи 32 нафар аёлга 389.000 сўмлик совғалар берилди. Наврўз байрами арафасида эса қорхонада ободонлаштириш ойлиги ўтказилди. Байрам муносабати билан барча ходимларга, шўнингдек оталигимиздаги қарияларга 3000 сўмдан пул берилди.

Элни бирлаштирадиган байрам

меҳр-оқибат, ишчанлик мўхити қарор топган жойда иш унуми, барака ҳам бўлади. Айнан шу омиллар тўғайли ўтган йилни маҳсулот сотиш режасини 118,6 фоиз қилиб бажардик. Натияжда ходимларнинг ойлик, муқофот ва дивиденд пуллари мўнтазам равишда бериб борилади.

Имкониятга қараб байрамларни ходимларнинг ёдидан чиқмайдиган тарзда чиройли ўтказишга ҳаракат қилаёلمиз. Халқаро хо-

Бўнинг учун 894.000 сўм сарфладик.

Ишчиларнинг саломатлигига, ижтимоий ҳимоясига алоҳида эътибор қаратиб келаяёмиз. Жумладан, ўтган йили 10 киши Тўрткўлдаги И.Алламов хўсусий шифо масканида қорхона ҳисобидан дам олиб келди. Кам таъминланган 57 кишига 1.250.000 сўм моддий ёрдам кўрсатилди. Бўндан ташқари ўртача маош 61.394 сўмни ташкил қилгани



ҲАР КўНИМИЗ НАВРЎЗДИР

Хоразм вилоят прокуратураси ходимлари Наврўз байрамини ўзгача шўкуҳ ва шодийналар билан нишонладилар. Маҳкамга ҳовлисига қайнатилган сумалак тайёр бўлгач, ҳақиқий тантаналар бошланиб кетди.

Наврўз ўзбек халқининг ўзлигини ҳар доим эслаб туривчи ўзига хос байрам. Халқимиз эса азалдан меҳр-муруват, саховатпешаликни улуғватлаш жамоатчилик маркази ҳамда вилоят прокуратураси номидан қизғин табриклаб, қимматбаҳо совғалар топширди.

Шу кўни кам таъминланган, ёрдамга муҳтож оилалар ҳолидан ҳам хабар олинди. Айниқса узоқ йиллар давомида прокуратура идораларида меҳнат қилиб, ҳозирги кўнда қарилк гаштини сураётган фахрийларнинг байрам дастурхонига таклиф этилгани айни мўддао бўлди.

— Назаримда мўстақилликнинг ҳар бир кўни Наврўздек ўтмоқда,

— дея гурунқ қилади фахрий прокурор Аҳмаджон Собиров. — Шахс, виждон эркинлиги қонун билан қафолатланишга мўстақилликдай улўғ неъмат омил бўлди.

Турли беллашувлар билан ўтган Наврўз байрамига Урганч шаҳридаги санъат гимназияси тингловчиси Муродбек Нуриевнинг кўшиқлари фойз киритиб турди. Асли Самарқанд вилоятининг Ургут туманидан бўлган

Муродбекнинг Хоразм мўмтоз кўшиқчилигига иқлоси баянд. Шу бунд у бир неча йилдан бери шу жанрни кўнт билан ўрганмоқда.

Тантаналар мўсобақаларга уланиб кетди. Айниқса прокуратура ходимлари ўртасида бўлиб ўтган полвонлик баҳси жуда қизиқарли бўлди. Ўттиз килолик тошни кўтариш мўсобақасида фолиблик Гурлан туман прокуратураси жамоасига насиб этди. Фолиблар муқофотлар билан тақдирланди.

Азизбек ВАҲОБОВ,
Хоразм вилояти
прокурорининг қатта ёрдамчиси



унутилиб, кўнгиллар покланади. Бир сўз билан айтганда, бу байрам одамларни бирлаштиради, халқни жипслаштиради.

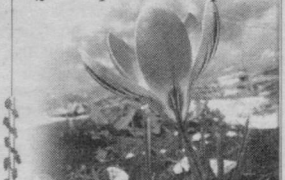
Бу йил ҳам қорхонамизда Наврўз қатта тантана билан нишонланди. Арафа кўнлари жамоа оталиғидаги кам таъминланган оилаларнинг ҳолидан хабар олиб, имкон даражасида

ёрдам бердик. Ободонлаштириш ойлиги доирасида кўча ва ариқларни тозалаб, қўчатлар ўтказдик. Айниқса байрам дастурхонига қорхонада ишлаб кетган фахрийларни, қарияларни таклиф этиб, уларнинг дуосини олганимиз барчанинг дилини хўшнуд этди. Бўндай хўш кайфият жамоани янги-янги зафарларга ундайди.

Давлатбўй ҚАРИМОВ,
Беруний «Ёггар» ОТАЖ раиси

Муборак газни қайта ишлаш заводи жамоаси
Ўзбекистон халқини қадимий ва қўтлуғ айём — Наврўзи олам билан табриклайди.

Баҳор ҳар бир хонадонга қўт-барака келтирсин!



«...Биз фермер хўжаликларини, таъбир жоиз бўлса, бамисоли ёш боладек асраб-авайлаб тарбиялашимиз ЛОЗИМ».

Президент ИслоМ КАРИМОВнинг Оқсарой қароргоҳидаги нутқидан.

МУЛОҚОТ ДАВОМ ЭТМОҚДА

Айни даврда қишлоқ хўжалигидаги ислохотлар ҳал қилувчи паллага кирди. Жамоа ва ширкат хўжаликлари тугатилиб, соҳада мулкчилик шакли ўзгарилиб, фермерлик ҳаракатини шакллантиришга катта эътибор қаратиляпти. Чунки фермерлик қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг самарали усули эканини ҳаётнинг ўзи исботламоқда.

Хоразмнинг барча туманларида бўлиб ўтган вилоят ҳокимлиги, тайёрлов идоралари, қишлоқ хўжалигига хизмат кўрсатувчи тармоқлар, прокуратура ходимлари билан фермерларнинг учрашувлари шу масалага бағишланаяпти. Таъкидлаш керакки, вилоятда 2005 йил фермерлик ҳаракатини ривожлантиришга катта қадам ташланган йил бўлиб қолади. Чунки бу даврда Хоразмда 72 та ширкат хўжалиги тугатилди, янгидан 4000 дан зиёд фермер иш бошлади.

Илгаридан ишлаётган фермерларнинг фаолияти тахлил қилиниб, тайёрлов идоралари билан тузилган шартномасини бажармаган фермерларга нисбатан чора кўрилди. Пахтачиликда ана шундай камчиликка йўл қўйган 104 нафар фермернинг ери олиб қўйилди. Галлачиликка ихтисослашган 38 та фермер хўжалигига ҳам шундай чора кўрилди.

Учрашувларда Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирининг биринчи ўринбосари А.Жўраев, вилоят ҳокимининг биринчи ўринбосари Б.Раҳимов, Хоразм вилоят прокурори Д.Исроилов ва соҳага дахлдор бошқа ташкилотларнинг раҳбарлари қатнашиб, фермерлар билан мулоқот қилдилар. Қуйида учрашувларда кўтарилган долзарб масалалар ҳусусидаги саволларга берилган жавоблар келтирилади.

Савол:

— Янги фермер хўжаликлари ёнилғи-мойлаш материаллари билан қандай таъминланади?

Жавоб:

— Фермер хўжаликларига айланттирилган 72 та ширкат хўжалигининг нефть маҳсулотлари билан таъминлаш базаларини, транспортларини вилоят нефть маҳсулотлари унитар корхонаси сотиб олди ва шу ерларда шахобчалар ташкил қилди. Масалан, Қўшқўпир тумани собиқ Олтибўй Қуронбоев номи ширкат хўжалигидаги фермерлар дизел ёнилғиси, мойлаш материаллари учун Шовот ёки Ургандаги нефть маҳсулотлари корхонасига бориб юришмайди. Шу ерда ташкил қилинган шахобчадан керакли маҳсулотни олишади. Шаҳобчаларда иш кеча-кундуз ташкил қилинади, фермерларнинг талабига мувофиқ нефть маҳсулотлари тўппа-

тўғри дала бошига етказиб берилди. Бунда барча харажат таъминлаш корхонаси ҳисобидан бўлади. Фермер эса фақат олинган маҳсулот учун ҳақ тўлайди. Ҳар бир гектар учун олингандан маҳсулот микдори меъёрланган.

Савол:

— Фермер хўжаликларини молиявий таъминлаш қандай амалга оширилади?

Жавоб:

— Ўтган йиллари хўжаликлар марказлаштирилган траншлар орқали молиялаштирилди эди. Бу йил янги тартиб ўрнатилди. Фермерлар пахта, бўғдой етиштириш учун банклардан имтиёзли кредит оладилар. Кредит фоизи йилга 3 фоиз. Унинг микдори технология картга муювофиқ белгиланади.

Савол:

— Бу йил фермер хўжаликлари ва аҳоли томорқаси учун минерал ўғит қандай етказиб берилди?

Жавоб:

— Ҳозирги кунда вилоят кимёвий таъминот корхоналарида бу йилги ҳосилни етиштириш учун зарур бўладиган минерал ўғит гамлаб қўйилди. Аҳоли томорқаси учун минерал ўғит дўконларини очиб мўлжалланапти.

Савол:

— Кўп жойларда далалар электр насослар орқали сугорилади ва битта насосдан бир нечта фермер хўжалиги ва аҳоли томорқаси учун сув олади. Бундай шароитда электр энергияси ва сувдан фойдаланганлик учун ҳақ тўлаш тартиби қандай бўлади?

Жавоб:

— Вазирлар Маҳкамасининг қарорига мувофиқ фермер хўжаликларига айланттирилган жойларда сувдан фойдаланувчилар уюшмаси тузиляпти. Бу нодавлат ва нотижорат ташкилот бўлиб, фермерлар ва аҳолини сув билан таъминлаш масалалари билан шугулланади. Экин турига қараб, ҳар бир гектар ер учун сарфланадиган сув ҳақини тўлаш меъёрлари ишлаб чиқилган. Электр энергияси учун ҳақ Вазирлар Маҳкамасининг 511 ва 512-қарорларида мувофиқ олинади. Фермер электр энергияси учун олдиндан 30 фоиз ҳақни тўлайди, қолган қисмини 30 кунда тўлаш белгиланган. Шартномада белгиланган бу талабни бажармаган хўжаликларга электр энергияси бериш тўхтатилади.

Савол:

— Фермер хўжаликларида техника хизмати кўрсатиш қандай бўлади?

Жавоб:

— Тугатилган хўжаликлар база-

сида мўқобил машина-трактор парклари ташкил қилинади. Ҳар бир фермер МТП билан шартнома тузиши ва бажарилган иш учун ҳақ тўлаши лозим. Бунинг меъёрий қоидалари ишлаб чиқилди. Шунингдек, фермерлар давлатга қарашли МТПлар билан ҳам шартнома тузишлари мумкин.

Савол:

— Мўл ҳосил етиштириш ўсимлик зараркундаларига қарши кураш билан боғлиқ, Янги шароитда бу иш қандай ташкил қилинади?

Фермер хўжаликлари юриштиш учун ер участкалари танлов асосида ижарага эллиқ йилгача бўлган, лекин ўттиз йилдан кам бўлмаган муддатга берилди. Фермер хўжалиги юриштиш учун ер участкасини олишда фермер хўжалиги ташкил этилаётган жойда яшовчи шахслар устун ҳуқуқдан фойдаланадилар... Кайта ташкил этилаётган ва тугатилаётган қишлоқ хўжалиги кооперативларининг (ширкат хўжаликларининг) ҳамда бошқа қишлоқ хўжалиги корхоналари, муассасалари ва ташкилотларининг ер участкалари махсус ташкил этилган комиссия ўтказган танлов якунларига кўра туман ҳокимининг қарорига асосан берилди...
«Фермер хўжалиги тўғрисида»ги қонуннинг 11-моддасидан

Жавоб:

— Собиқ ширкат хўжаликларининг биолобораториялари фаолияти тўхтагани йўқ, аксинча, уларнинг ҳуқуқлари кенгайтириляпти. Уларга ҳуқуқий шахс мақоми берилди. Биолобораториялар билан ҳар бир фермер хўжалиги албатта шартнома тузиши, кўрсатилган хизмат учун ҳақ тўлаши лозим.

Хуллас, вилоят ҳокимлиги ва прокуратураси, воҳодаги мутасадди ташкилотлар вакиллари йил бошидан шу кунгача 7000 дан зиёд фермер билан учрашиб, уларни қизиқтирган саволларга ўша жойининг ўзида жавоб беришяпти. Иш билан боғлиқ муаммо, англашилмовчилик ёки тўқсинликлар ҳақида туман фермерлар уюшмаси ёхуд прокуратурасига мурожаат қилиши мумкинлиги тушунтирилмоқда.

Хоразм вилоят прокуратурасида фермерларнинг ҳуқуқий ҳимоялаш хизматининг «061» рақамли ишонч телефони ташкил қилинган. Фермерларнинг ҳуқуқий маданиятини оширишда бу айни муддао бўлмоқда.

Эрпўлат БАХТ,
«Ниқуқ» мухбири

Тендердан ким манфаатдор?

Мамлакатда амалга оширилаётган ислохотларни янада чуқурлаштириш, фермер хўжаликларини ташкил этиш муҳим аҳамият касб этади. Вазирлар Маҳкамасининг 2004 йил 24 декабрдаги «2005 — 2007 йилларда фермер хўжаликларини жадал ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори айнан шу мақсадни кўзлайди.

Маълумки, ҳар қандай қонун ва қарор тўлиқ ижро этилмас экан, унинг ҳаётлиги ҳақида гапирмаса ҳам бўлади. Бухоро вилоят прокуратураси органлари томонидан мазкур қарорга биноан паст рентабелли ширкат хўжаликларини фермер хўжаликларига айланттириш юзасидан ўтказилган танловларнинг қонунийлиги тахлил қилинди.

Ҳукумат қарорига асосан 2005 йили Жондор туманидаги ибн Сино, Алишер Навоий, Йўлдош Охунбоев номи, Пешку туманидаги Алишер Навоий номи ва «Мустақиллик» ширкатлари фермер хўжаликларига айланттирилиши режалаштирилган. Пешкудаги Алишер Навоий номи ширкат хўжалиги бўйича 101 кишидан ариза келиб тушган. Танлов якуни бўйича 18 та фуқаро ва 11 та фермер хўжалигига қўшимча ер участкалари ажратилган. Аммо...

Ширкат хўжалигининг 23-контурига 4 нафар фуқаро даъвогарлик қилади. Ким голиб чиқиси ҳамма учун қизиқарли. Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги тасдиқлаган низоимнинг 3-иловасига асосан энг кўп балл тўплаган 3 нафар даъвогарнинг танловда қатнашишига рухсат берилган. Бу ёнги ҳақ эса қонуний аъзоларидан айримлари кўзларини чирт юмиб ноқонуний ҳаракат қиларидиган.

Жумладан, комиссия аъзоси Ш.Нарзиев даъвогар Б.Қурбонова аслида 10 балл берган эди. Лекин негадир балларнинг умумий ҳисоб-китобида 6 балл ёқиб қилинган. Бу чалқашлик ортида кимнинг манфаати ётибди экан?!

Шунингдек, даъвогар «Наврўзбобо» фермер хўжалиги учун 2 балл ўрнига 7 балл, 8-контурдаги даъвогар Х.Садриев учун 3 балл ўрнига 6 балл, даъвогар С.Назаров учун 6 балл ўрнига 3 балл тарзида ҳисоб-китоб қилинган. 8-контурдаги даъвогар М.Раҳимовнинг умумий бали 174 ўрнига 177 балл қилиб кўрсатилиб, комиссия аъзолари томонидан берилган баллар 8,2 ўрнига 8,4 балл тарзида ҳисоб-китоб қилингани ажабланишли ҳол эмасми?! Ўртбосимиз айтганидек «...ер қачонки ҳақиқий эгасига берилса ҳосилдорлик ва даромад, меҳнат самараси кўнгилдагидек бўлади». Акс ҳолда-чи?

Туман танлов комиссиясининг 2005 йил 7 январдаги 7-баёнининг 1-бандида аризаларни қабул қилиш муддатини узайтиришга қарор қилинган. Бироқ муддат қачонгача узайтирилганлиги кўрсатилмаган. Баённомани йнгилиш раиси имзоламаган. Хўжақўрсинга қабул қилинган қарор кимга керак ахир?

Жондор туманидаги Алишер Навоий номи ширкат хўжалигининг 21-контур бўйича даъвогарлик қилиб, яхши ниятлар билан ариза берган Жалол Ҳамроевнинг аризаси руйхатга олиш китобига қайд қилинмай қолиб кетган.

Хўжаликнинг 1-контур бўйича танлов номигагина ўтказилган. Нега дейсизми?

Мана эшитинг. Танловда Қахрамон Болтаев ва Зўҳро Болтаевлар даъвогар сифатида иштирок этишади. З.Болтаеванинги йнги жилдада аризадан бошқа ҳеч қандай ҳужжат мажбур бўлмаса-да, комиссия унга 11-балл бергани фикримизни тасдиқлайди.

Афсуски, Жондор туманида тендер ўтказилишида бу каби гайриқонуний ҳолатларни кўлаб учратиш мумкин. Тумандаги «Бухоро» ширкатини тугатиб, фермер хўжаликларига айланттириш жараёнида хўжаликнинг асосий воситалари кимосида савдолари орқали сотилган. Биринчи навбатда 4.800.000 сўмлик иш ҳақи ва нафақа пулларини тўлаш чорасини кўриш ҳеч кимнинг ҳаёлига келмаган. Бироқ, ширкатнинг 3-бригадаси шийпонини 1.000.000 сўмга фуқаро Л.Болтаевга, ширкатга тегишли молхона эса 3.000.000 сўмга фуқаро Н.Ражабовга сотиб юборилди. Бунинг эвазига олинган нақд пул хўжалик хазинасига тўлиқ кириб қилинмаганини қандай тушуниш мумкин? Шунингдек, ширкат ҳудудидаги касалхонани таъмирлаш учун ишлатилган қурилиш материалларининг нархи асоссиз равишда 1.952.000 сўмга ошириб кўрсатилиб, хўжаликнинг кўп мулки талон-тарож қилингани аниқланди. 2004 йилнинг 21 декабр кун мазкур ҳолат юзасидан жиноят иши қўзғатилиб, ҳозир тергов олиб борилмоқда.

Вилоят прокуратура органлари томонидан мазкур йўналишда жорий йилнинг ўтган даврида ўтказилган текширишлар натижасига кўра 2 та жиноят иши қўзғатилди. 31 нафар мансабдор қонунбузилиш ҳолатларига йўл қўймадлиқ ҳақида огоҳлантирилди. Қонунбузарликларни бартараф этиш тўғрисида 3 та тақдимнома ва 6 та ноқонуний ҳужжатга протест киритилди.

ИслоМ РАЖАБОВ,
Бухоро вилоят прокуратураси бўлим катта прокурори

QADRIYAT

Пойтахтнинг Бешёғоч майдонидаги Алишер Навоий номили миллий боғни билмайдиган ўзбекистонлик бўлмаса керак. Қаришлар ҳамда ўрта ёшлилар яхши эсласалар керак, бир пайтлар бу ерга республикамизнинг қатор вилоятларидан меҳмонлар фарзандлари билан келишар, боғнинг ўртасидаги кўлда чўмилиб, қайиқларда сайр қилишар, ҳар хил кўнгилочар ўйинларда қатнашиб, хордик чиқариб, уйларига қайтишарди. Айниқса, боғнинг ичкари, ўнг томонида махсус қурилган майдончага ўрнатилган дор атрофи доимо гавжум бўларди. Кеч қирди дегунча бу ерга тумонат одам оқиб келар, дорбозларнинг чиқишларини, полвонларнинг тош ўйнашларини, орада эса курашчиларнинг беллашувларини кўриб, олам-олам завқ оларди.

Орадан йиллар ўтди. Ҳозир ўша майдонча бузилиб кетган. Дорбозлар ҳам, полвонлар ҳам деярли йиғилишмайди.

Шувечини «борец», тош кўтарувчини «богатир» дейишгани ҳолда биз нима учундир курашчиларни ҳам, тош кўтарувчиларни ҳам полвон деб атаёмиз. Ваҳоланки, бу спорт турлари бир-бирдан тубдан фарқ қилади. Ёки бизда дорбозлар ўйнайдиган аржон ҳам, жазо ускунаси ҳам дор дейилгани ҳолда, руслар жазо ускунасини «вислицца», ўйин кўрсатиладиганини «канат» деб атайдилар. Уттан яқшанба куни йўлим «Ипподром» бозори томонга тушиб қолди. Бозорнинг

сол келтирайми? Водилда Болта полвон деган киши ўтган. Тоғам билан теғирмон тоши ясаб, кейин турли жойларга олиб бориб, сотиб келишган. Шунинг баробарида Болта полвон борган ерида бўлаётган бирорта ҳам курашда иштирок этмай қолмаган экан. Хар сафар голиб бўлганда, баковулнинг «қаерликсиз, полвон?» деган сўроғига, Болта ака камтарлик билан «Ҳа энди, битта шувоннинг тағида ўсганмиз-да» деб жавоб бераркан. Унинг бу жавобидан ҳайрон бўлган одамлар, «Полвон, нима учун водилликман демаясиз? Шундай десангиз, Водилнинг обрўси ошарди-ку!» дейишса, Болта ака дер экан: «Ғалинлар тўғри. Агар голиб бўлиб, қаерлик эканимни айтсам, албатта водилликларга яхши бўлади. Аммо, худо кўрсатмасин, ютказиб қўйсам-чи? Унда нима бўлади?».

Ана сизга полвоннинг жавоби. Болта полвон ўзининг эмас, биринчи галда юртнинг шаънини ўйлаган.

Боя айтганингиздек, тош кўтарувчи билан курашувчи полвонларнинг бир-бирдан фарқи жуда ҳам катта. Масалан, менинг умрим асосан тош кўтариш билан ўтмоқда. Биласизми,

да, тишида кўтариб турган тошни орқага отаман деб ҳаракат қилганда олди тиши кўшилиб чиқади. Полвон тиш-сиз қолади. Биз шогирдлар у кишини ясама тиш қўйдирришга қўндирамиз деб анча уриндик. Охири рози бўлди. Тишни ҳам қўйдирди. Икки-уч кундан кейин кўрсак, тиши йўқ. Ҳа десак, «Қўйинлар шу тишни. Ўйин кўрсатётганимда гапирай десам, овозим ўзимникига ўхшаймайди. Назаримда интонациям ўзгариб қолгандай, одамларнинг кўнглига йўл топа олмайётгандекман. Шунинг учун олдириб ташладим» дея жавоб берган эди.



ПОЛВОНЛИК ҲАМ ТРАДИЦИЯ

Яқинда таникли киноактёр, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Рустам Садуллоев билан суҳбатлашиб қолдим. Гап айланиб, «Дорбозлар» бадиий фильмига тақалди. Рустам ака бу филмда уста дорбоз (марҳум Раззоқ Хамроев)нинг невараси ролини ўйнаган.

— «Дорбозлар» фильми 1963-64 йилларда суратга олинган. 13-14яшар пайтим. Яширмайман, аслида Раззоқ ака ҳам, мен ҳам дорга чиқмаганмиз. Ўринимизга ҳақиқий дорбозлар ўйин кўрсатишган. Эҳ-е, у пайтдаги дорларнинг баландлигини кўргангиздами? «Страховка» ҳам йўқ эди. Турли сайиллар, байрамларда дорлар тикилар, атрофида масҳарабозлар, ёғочоқ ҳамда полвонлар ўйин кўрсатишарди. Билмадим, негадир ҳозир бундай ўйинлар йўқолиб кетаяпти.

Ҳақиқатан ҳам Рустам аканинг гапларида жон бор. Юқорида айтганимдек, илгари дорбозлар ёки полвонлар ўйин кўрсатса, ҳамма миҳонлардек, берилиб томоша қилиб, уларга ҳавас қиларди. Ҳозир эса ҳаммамиз телевизорга боғланиб қолганмиз. Қолаверса, каминани анчадан буён қатор саволлар ўйлантиради. Биринчиси, руслар кураш ту-

орқа томонига ўрнатилган дорнинг ёнида машҳур полвон Турсунали акани учратиб қолдим. Анча суҳбатлашдик. Гап орасида у кишига Рустам ака билан бўлган суҳбатни айтиб, у кишининг мутахассис сифатидаги фикрини сўрадим.

— Инсон борки, оила қурганда «полвон ўтил кўрсам» деб ният қилади. Бунинг сабаби оддий. Полвон деганда кўз олдимизга, аввало, тўрт мунасо соғ, ғайратли, шижоатли одам келади. Бунақанга ўғил турлилаш учун аввало бўлажақ она, яъни келин соғлом бўлиши керак. Зеро, соҳибқирон Амир Темуր ҳам «Фарзанд кўриш ва ўғил ўйлантиришни давлат ишлари билан тенг қўйдим» деб бежизга айтмаган.

Полвонлар ҳақидаги гапингиз тўғри. Ҳақиқатан ҳам халқимиз азалдан жиҳсонан кучли одамни полвон деб атаб келган. Аммо полвонликда ҳам полвонлик бор. Масалан, маънан кучли одамни нима учун полвон дейиш мумкин эмас?

Ҳақиқий полвон авваламбор ҳам руҳан, ҳам жиҳсонан пок бўлиб, нафсини жиловлай олиши керак. Биринчи галда юртнинг шаъни-ю гурурини ўйлайди. Шу билан бирга камтарлик ҳам зарар қилмайди. Битта ми-

аслида тош бекордан бекорга кўтарилмайди. Дейлик, кўрақда тош кўтаришни олсак. Бунда полвон яқма-яққа курашдаги ўшаб рақибини йиқитиб, унинг обрўини тўкмайди. Балки ўзининг кучини намойиш этади. Кўрақда турган тошни синдириш феълдаги тошни синдиришдир. Ёки теғирмон тошларини кўтаришни олсак. Агар билсангиз бу тошларнинг юқоридигиси доимо ҳаракатда бўлиб, пастдигиси тинч (сабр) туради. Бу тошларни кўтарганда эса баданда ҳаракат билан сабрнинг муҳасамалаштириш маъноси келиб чиқади. Бундан келиб чиқадиган маъно шунки, демек полвон одам доим маълум қилиб, ҳаракатда бўлиши, кучи кўп бўлгани учун эса кези келганда ҳажлини жиловласа, сабр қилиши лозим. Зеро, пайғамбаримиз (С.А.В) ҳам бир ҳадисларда «Энг кучли одам, ўз нафсини енган одамдир» деб марҳамат қилдилар. Буларнинг барчаси ҳақида муаллифини ҳозир эслай олмаяман, «Футуваотномаи султония» ёки жувонмардлик тариқати китобида батафсил ёзилган.

Биласизми, русларда «Сила ест, ума не надо» деган гап бор. Шарқ халқларида эса кучга, полвонликка фалсафа сифатида қаралган. Боя айтганимдек, руҳий, маънавий куч биринчи ўринда турган. Айтмоқчи, бизнинг касбда одамларни фақатгина тош кўтариш билан ҳайратта солиш камлик қилади. Бу соҳада куч билан бирга нотижик маҳорати ҳам керак. Чунки тош кўтаришни кўриб, ҳайратта ташган томошабин маълум муддат ажлга бўйсунмайди. Айнан шу кезде одамларнинг кўнглига йўл топиш, уларни эзу ишларга чорлаш керак. Бир сўз билан айтганда, полвон ҳам сўзи, ҳам кучи билан кўнглиларни забот этиши лозим. Бундан ташқари, халқимизда «еттининг бири хизр» деган гап бор-а, биз ҳам чиқишларимизда дуо сўраганларга йиғилганлардан фотиҳа олиб берамиз. Кўнчилиги фарзандгалаблар. Ишонсангиз, даяроли ҳар кучи кимдир келиб, миннатдорчилик билдириб кетади. Шундай пайтларда бу ҳунарни танлаб янгилишимизга, одамларга ёрдамим таяғатини учун ҳурсанд бўламан. Яратганга шукроналар айтаман.

Ҳозир ёдимга устозим Лочин полвон тушиб кетди. Қайси бир чиқиши-

Шу-шу, умрининг охиригача тиш қўйдирмади. Ҳа, халқ кимни ҳурмат қилишни, кимга эргашини билади. Мана, тарихда ўтган кўрбошларнинг даяроли ҳаммаси полвон бўлган. Агар улар ҳалол, мард ва жасур бўлмаганларда халқ уларга эргашармиди?

Айтгандай, мендан дорбозлик ҳақида сўраган эдингиз-а? Полвонликка ўтиб кетдимми, узр. Дорбозликка келсак, бу соҳа ҳам худди полвонлик каби инсондан аввало поклик билан ҳақ ўйликни талаб қилади. Дили беҳавотир одамгина дорга кўрқмай чиқа олади. Лангарни тўғри ўшлаган одам ҳаёт лангарини ушлашда ҳам янглишмайди.

Энди дунёнинг ишларини қаранг, иттифок даврида дорбозларнинг чиқишларига ҳам янглик киритмоқчи бўлишган эди. Аввало, дор қурилган майдоннинг атрофини икки метрлик тўсик билан ўрамоқчи бўлишган. Томошабин ичкарига билет олиб кириши керак эмиш. Ахир бу халқ ўшлаган, бундай усулда замонавийлаштириб бўлмайди дейдиган мард йўқ. Йўқ, халқимиз буни қабул қила олмади. Ҳаммаси ўз ўрнида қолди. Аммо бошқа гап чиқди. Кези келганда айтиб қолай: ҳар икки йилда бир марта дорбозлар билан полвонларнинг республика кўриги бўлиб ўтади. Сунгги пайтларда ана шу танловда ота-боболаримиз неча юз йиллаб ўйнаб келган усуллар қилиб, эксцентрика, эквилибр, жонгёрлик каби жанрларга эътибор берилмоқда. Бу жанрларга, маълумки, ихтисослашган мактабларда ўқитилади. Энди азал-азалдан халқимиз севиб томоша қилган ҳўқабозлик, морбозлик ёки бесуяк-бозликлар қайда қолди? Ахир бизда ҳунаримизни ўргатадиган мактаб бўлмаса! Бу юмушни фақат турли сайли ва йиғинлардагина ўргатмоқ-дамиз ҳамда улар шу томошаларда камол топишмоқда.

Нима учундир кейинги пайтларда бозорлардаги чиқишларимизни ҳам чеклаб қўйишаяпти. Биз ўйинларимиз билан бозорларимизга шарҳона руҳ берамиз-ку! Қолаверса, юртбошимиз урф-одатларимизу қадриятларимизни тиклашга жиддий эътибор бераётган бир пайтда бундай ҳолатларнинг юз беришини ҳеч тушуна олмайдим. Ҳозир бизни асосан катта байрамларга тақлиф қилишади. Бундай пайт-

да етарли ўйин кўрсатиш учун ҳам маънан, ҳам жиҳсонан тайёр бўлишимиз керак. Масалан, миллий полвонлик ўйинларимиздаги тошчи ҳавога ириштириб, тушаётганда кўрақ билан уриб юборадиган усул бор. Кўрган бўлсангиз керак. Шугулланмаган одам уриб кўрсин-чи? Кўрағига сал тегиб кетса ҳам ўн кун ўзига келолмай юради. Бирок, оғриқнинг зуридан кўздан ёши чиқиб кетса ҳам уравериб керак. Бадан охири шунга кўникади — оғримайдиغان бўлиб кетади. Одам ўзини мажбур қилиши керак-да. Ёки оддий оқар турени олинг. Агар тўхтовсиз оқиб сувса, тиниқ бўлади, тўғрими? Тўхтаб қолсан-чи, тезда сасиб, охири кўриб қолади. Дорбозлик билан полвонликда ҳам шундай. Машқ қилиб турмасак, эртага қандай қилиб дорга чиқамиз ёки фалон киллоқ тошларни ўйнатамиз?

Мавзудан чиқиб кетмадимми? Бир гап келди-да. Хуллас, ҳозирги дорларимиз аввалгиларидан анча фарқ қилади. Илгари ёғоч билан аржон бўлса, ҳозир темир қувур билан трос. Нисбатан баландор ҳам. Тўрт-беш йил бўлди шекилли, пойтахтда 26 метрли дор тикилди. Профессонал дорбозларнинг бирортаси ҳам юрак ютиб яхши ўйин кўрсата олмади. Шунда мен машҳур Тоженбековлар сулоласининг вакили Эркин акадан бизнинг гуруҳдаги дорбозларга руҳсат беришини сўрадим. У киши «Профессонал дорбозлар олдига сизникиларга нима бор?» деб аввалига кўнмади. Хуллас, розилигини олгач, йигит-қизларимизни чақирдим. Йўқ, бизникилар уялтиришмади. Жуда чиройли ўйинлар кўрсатишди. Шундан буён ҳар йилги Наврўз сайла-рида полвон дорбозларимизни халқимизга турли томошалар кўрсатиб, олқишини олиб келмоқда.

Энди, уақхон, гапирман деса гап кўп. Лекин полвонларнинг тилаги битта. Аввало, юртимиз тинч бўлиб, халқимиз фарзандларимиз соғ-салом бўлсин. Эл-юртнинг тўй-ҳашамлари, турли-туман байрамлари кўпаяверсин. Биз бўлсак, доимо уларнинг хизматига бўлиб, олқишларини олаверайлик.

«Нуқуқ» муҳбири Фаҳруржон АЛИМОВ ёзиб олди. Суратлар муаллифи Абдувоҳид ТУРАЕВ.



P.S.
Наврўз байрами арафасида бўлиб ўтган ушбу суҳбат саҳифага қўйилганда телевизор орқали юртбошимизнинг Турсунали полвон билан учрашганининг гувоҳи бўлдим. Президентиимиз у киши билан миллий ўйинларимиз ҳақида суҳбатлашиб, бу соҳада олиб бораётган хайрли ишларида омад тилади.

TARIXDAN TARIQCHA

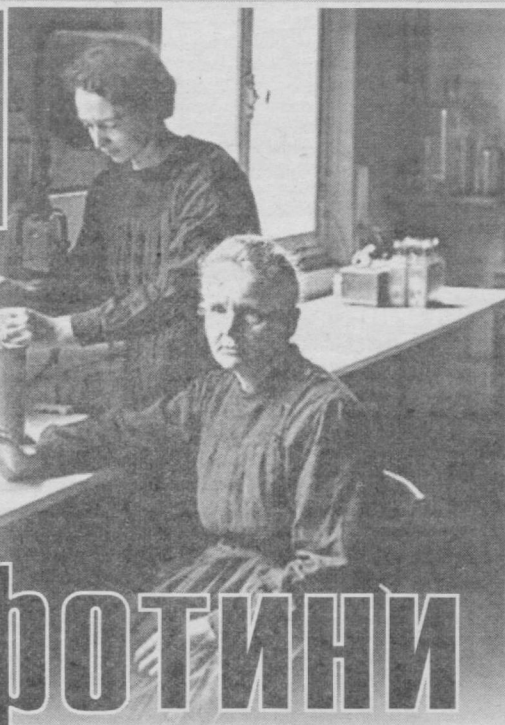
Нобел мукофотига биринчи бўлиб сазовор бўлган аёл полшалик **Мария Склодовская-Кюри**дир. У 1867 йилнинг 7 ноябда Варшавада дунёга келган. Оилавий муҳит туфайли Мария ёшлигиданоқ фанга қизиққан. Унинг отаси Владислав Склодовский гимназияда физикадан дарс берган, онаси эса гимназия директори бўлган. Рус олими Дмитрий Менделеев бу оиланинг яқин дўсти ҳисобланган. Бироқ, Полшада илм олишни давом эттириш учун Марияга икки нарсга тўқинлик қилган: бири камбағаллик бўлса, иккинчиси ўша замон қонунларига биноан Варшава университетига аёлларнинг қабул қилинмаслигидир. Шу боис Мария ўқини давом эттириш мақсадда бир неча йил бой оилада хизматкор бўлиб ишлайди. Бу даврда Парижда шифокорликка ўқиётган синглиси Броняга моддий ёрдам бериб туради. Шифокор бўлган Броня Марияни Францияга таклиф этади. 1891 йили Парижга келган, у шу заҳоти Сорбонна университетининг

Аёллар ҳамма вақт инсоният тарихида ўз ўрнига эга бўлишган. Аёл кишининг иқтидори, зуққолиги тарихий жараёнда бурилиш ясаганига кўп мисоллар бор. Шу ўринда юқорида қайд этилган фазилатлари ўлароқ жаҳонда энг нуфузли саналган Нобел мукофотига сазовор бўлган аёлларнинг айримлари ҳақида ҳикоя қилмоқчимиз. Аввало, Нобел мукофотининг ўзи ҳақида. Мукофотни шведиялик олими, изобретчи Алфред Нобел таъсис этган. Дастлаб бу мукофот кишиларга бешта йўналиш: физика, кимё, физиология ва тиббиёт, адабиёт ҳамда ер юзида тинчлик ва барқарорликни қарор топтиришга қўшган ҳиссаси учун берилган. Бироқ 1968 йили Швеция банкнинг иқтисодий соҳаси учун ҳам маъzur мукофот тақдим этилиши тўғрисидаги таклифи инobatта олинди, йўналишлар сони биттага кўпайди.

нингдек, Склодовская-Кюри нафақат Нобел мукофоти, балки Лондон қироллик жамиятининг Дэви медалга, Франция фанлар академиясининг Бертелло медалга, Франклин институтининг Эллиот Крессон медалига сазовор бўлган. У дунёнинг 85 илмий жамияти, жумладан Франция тиббиёт академиясининг аъзоси эди. Склодовская-Кюри хоним 1934 йил 4 июл куни 67 ёшида, радиактив моддаларни ўрганишда орттирган нурланш касаллиги оқибатида вафот этади.

Ирен Жوليو-Кюри Мари Склодовская-Кюри ҳамда Пьер Кюри-

рик Жوليو француз партизанлари сафида фашистларга қарши курашди. Ирен эса гестапонинг зулмидан қочиб Швейцарияга кетди. Уруш тугагач улар яна Парижга қайтадилар. 1946 йили Ирен Жوليو-Кюри радиолитининг директори этиб тайинланади. Шунингдек, 1946 — 1950 йилларда у Франциянинг атом энергияси бўйича комиссияриатида ҳам ишлайди. 1950 йилларнинг охирига келиб, унинг соғлиги ёмонлашди. Таъкидлаш жоизки, радиактив моддалар билан тадқиқот олиб борган даярли барча олимлар нурланш касаллигини ортттирадилар.



Нобел мукофотини олган аёллар

аниқ фанлар факултетига ҳужжат топшириб, имтиҳонлардан муваффақиятли ўтади. Шу вақтдан бошлаб Мария ўзининг славянча исмини французча Марига ўзгартиради.

1893 йили физика йўналиши бўйича курсни биринчилардан бўлиб тамомлайди, 1894 йилда эса математика фанидан лицензиат (ҳозирги магистр) бўлади. Шу йили Мари полшалик муҳожир дўстининг уйда француз олими Пьер Кюрини учратади. Бошида ёш олимнинг физика соҳасидаги изланишлари билан қизиқиб қолган Мари у билан бирга ишлаб бошлайди. Бир йил ўтар-ўтмас улар турмуш қурадилар. 1896 йили француз олими Анри Беккерел уран бирикмаларининг радиактив хусусияти борасида қатор янгиликларни кашф этади. Бу ҳолат ёш Кюриларга жуда катта таъсир кўрсатади ва шу кундан бошлаб улар физиканинг бу йўналишини чуқурроқ ўрганишга киришадилар. Ишга берилиб кетгани натижасида ёшлар ҳатто қизлари Иренга ҳам вақт ажрата олмай унинг тарбиясини Пьер Кюрининг отасига топшириб қўйишади.

Маъшуқатли меҳнат орқасидан топилган обрў инсонга қанчалик бахт келтиришини тасаввур қилиш қийин эмас. 1903 йили эр-хотин Мари ва Пьер Кюрилар физика соҳасида эришган ютуқлари учун Нобел мукофотига лойиҳа деб топиладилар. Йиллар давомида Мари Склодовская-Кюри томонидан олиб борилган ишлар кўлами кенгайиб боради. Турмуш ўртоғининг вафотидан сўнг Мари Сорбонна университетидеги талабаларга таълим бера бошлайди. Университет тарихида у биринчи муаллим аёл сифатида қайд этилади. Изланишлари тўхтатмаганлиги, уларнинг ҳажмини янада кенгайтгани боис 1911 йили Мари Склодовская-Кюри иккинчи марта, энди кимё соҳасида эришган ютуқлари учун Нобел мукофотига сазовор бўлади. Ҳаётининг сўнгги йилларида Мари радиактив моддаларни тиббиётда қўллаш бўйича қатор асарлар ёзади ва билимларини амалиётда татбиқ этади. Ҳозир ҳам тиббиётда бу борада қўлланадиган йўналишлар айнан унга тегишлидир. Шу-

ларнинг тўнғич қизи бўлиб, ёшлигидан ота-онасига ҳавас қилиб аниқ фанларга қизиқиши катта бўлган. Ота-онасининг физика ва кимё фанларидан олиб борган изланишлари қизалоқнинг олим бўлиб етишишида катта ўрин тутди. Ирен ёшлигида кўп вақтини буvasи Эжен Кюри билан ўтказарди. Эжен Кюри касби шифокор бўлса-да, лекин сиёсий қарашлари сабабли врачлик амалиётидан анча четлашган, революционер бўлган. Шу боис унинг қарашлари Иренга ҳам катта таъсир кўрсатган. Ўн ёшлигиданоқ Ирен онаси ва ана бир қатор физиклар томонидан ташкил этилган махсус мактабда таълим олишни бошлайди. Икки йилдан сўнг у Севин коллежига ўқишга киради. Коллежни тамомлагач, Парижнинг Сорбонна университети талабалари сафига қабул қилинади. Ушанде биринчи жаҳон уруши бошланган эди. Ирен бир мuddат ўқишини тўхта-тиб туради, чунки буvasидан унга «мерос қолган» сиёсий қарашлар ёш тадқиқотчиға таъсир ўтказмай қўймайди. Инсонпарварлик, меҳроқибат руҳида тарбияланган Ирен шу вақт мобайнида ҳарбий госпиталда ҳамшира бўлиб ишлайди ва онаси Мари Склодовская-Кюрига рентгенограммалар тайёрлашга ёрдам беради. Ўқишни тамомлагач, Ирен онаси ташкил этган радиолит институтидеги тадқиқотчи-ассистент лавозимига фаолият бошлайди.

1926 йилда у ҳаммаси Фредерик Жолиога турмушга чиқади ва эрхотинлар изланишларни бирга давом эттиришади. Уларнинг тадқиқотлари ҳам айнан радиактив моддалар хусусияти билан боғлиқ эди. Изланишлар натижасида турли моддалар алфа заррачалар билан бомбардимон қилинса улар ўзларидан радиактив нур тарқатишини кашф этдилар. Бу тадқиқотлар эътиборсиз қолмайди. 1935 йили Ирен Жوليو-Кюри ва Фредерик Жолиога Нобел мукофоти берилади. Бир йилдан сўнг эса Ирен онаси Мари каби Сорбонна университетининг профессори лавозимига иш бошлайди. Бироқ шу билан у радиолит институтидеги лавозимини ҳам сақлаб қолиб, тадқиқотлари давом эттиради. Иккинчи жаҳон урушида Фреде-

Ирен Жوليو-Кюри ҳам 1956 йилнинг 17 мартда Парижда лейкомия (кон раки) касаллигидан вафот этади.

Буёқ немис олими **Мария Гёпперт-Майер** 1906 йилнинг 28 июнида польшанинг Катовице шаҳрида таваллуд топган. Марянинг отаси тиббиёт профессори Фридрих Гёпперт, онаси мактаб муаллими Мария Волф этиб инсонлар бўлган. Улар ёшлигидан фарзандларининг илмга қизиқишини рағбатлантирадилар. Айниқса, Мария бу борадаги қизиқишини ёшлигиданоқ яққол намоён этган. У тўрт ёшга тўлганида оиласи Гёттингенга кўчиб ўтади. Бу ерда Марянинг отасига маҳаллий университетнинг тиббиёт кафедрасини бошқаришни беришади. Ўша замоннинг етакчи физикларидан Макс Борн ва Жеймс Франк оиланинг энг яқин дўстлари саналган. Эътироф этиш керакики, айнан шу икковни Марянинг буёқ физик бўлиб етишишига катта ҳисса қўшган. 1921 йили Мария Гёттинген шаҳридаги Фрауэнштудим қизлар мактабиде математика йўналиши бўйича таълим ола бошлайди. Бироқ, Маря таҳсилни тамомлаунга қадар мактаб ёпилади. Лекин илмга чанқоқ қиз ўқишни мустақил равишда давом эттириб, 1924 йили Гёттинген университетининг талабаси бўлади. Ўша вақтда маъzur даргоҳ физиканинг янги соҳаси бўлиши квант механикаси бўйича етакчи илмий марказ бўлган. Университетнинг етакчи физиги Макс Борн ёш олимни бирга ишлашга таклиф этганда, Марянинг физикага қизиқиши ортди ва математикани ташлаб, физика бўйича тадқиқот олиб боришни бошлайди.

1927 йили Маря онаси очган пансионда америкалик ёш кимёгар олим Жозеф Майер билан танишади ва 1930 йили улар турмуш қуришади. Айнан шу йили Мария Гёпперт-Майер квант физикаси бўйича докторлик диссертациясини муваффақиятли ҳимоя қилади. Бир ойдан сўнг ёшлар АҚШнинг Мериленд штатидаги Балтимор шаҳрига кўчиб кетдилар. Бу ерда Жон Хопкинс номидаги университетда иш бошлашади. Маря кимёвий физика со-

ҳасида изланишларини давом эттиради. Молекулаларни ўрганиб тез орада бу соҳага чуқурроқ кириб боради. Кўпгина олимлар билан биргаликда олиб борган тадқиқотлари самарали яқунланади.

1945 йили Маря Лос-Аламосдаги махфий лабораторияда ишлайди. Мазлумки, ўша вақтда у ерда атом хусусиятларини ўрганиш бўйича махфий Манхеттон лойиҳаси устида иш олиб борилган. Маря атом ядроси қобилини ўрганишда бир қатор янгиликларни кашф этади ва ўз ютуқларини 1948 ва 1949 йиллари «Физикал ревью» журналида чоп этилган мақолаларида акс эттиради. 1950 йили Германияда Мария Гёпперт-Майер айнан шу соҳада изланиш олиб бораётган Йенсен билан учрашади. Улар биргаликда 1955 йили чоп этилган «Ядро қобилиги тизимининг оддий тахминлари» китобини ёзадилар. Шунингдек, биргаликда яна кўплаб тадқиқотлар олиб боришади.

1963 йили ядро қобили тузилишини кашф этгани учун Маря Гёпперт-Майер ва Йенсен Нобел мукофотиға сазовор бўлишади. Қатор университетларнинг профессори, АҚШ фанлар академияси, Америка санъат академияси ҳамда Гейделбергдаги фанлар академиясининг аъзоси бўлган Маря Гёпперт-Майер 1972 йилнинг 20 февралда Сан-Диегода юрак хуружи оқибатида вафот этган.

1909 йилнинг 22 апрелида Италиянинг Турин шаҳрида зейли оилада туғилган биолог **Рита Леви-Монталчини** ёшлигидан тиббиётга қизиққан. Урта мактабни тамомлагач, отасининг қаршилигиға қарамай Рита Турин университетининг тиббиёт факултетига ўқишга киришди. Илмий карерасини бошлаши билан Рита фамилиясига италян миллатига мансуб бўлган онасининг қизлик Монталчини фамилиясини қўшиб олади. 1936 йили тиббиёт соҳасида илк бор илмий даражага эришади, 1940 йили эса неврология ва психиатрия йўналиши бўйича навбатдаги илмий даражага эга бўлади. Унинг курсдошлари орасида Ренато Дулбекко ва Салвадор Лурия каби буёқ олимлар бўлган. Мутахассис сифатида шаклланишида ўша вақтнинг таникли шифокори Жузеппе Левининг роли катта бўлган. Айнан Леви унда не-

эмбриологик тадқиқотларға қизиқиш уйотган.

Иккинчи жаҳон уруши вақтида Италияда ҳукм сурган фашистлар ҳукуматининг қонунлари яхудиёлларнинг олий даргоҳларда фаолият кўрсатишини ман этган. Бироқ, ёш олим Турин шаҳри яқинидаги уйининг ётоқхонасида изланишларини яширинча давом эттирган. Италия шимолини немислар эгаллаб олганидан сўнг Рита Флоренцияга кўчиб ўтади ва у ерда ҳам ишини тўхтатмайди. 1944 йили иттифоқчи кучлар Италияни озод этишни бошлаганида олим италян қочқоқлари лагериде ярадор бўлган америкалик аскарларға тиббий ёрдам кўрсатган. 1945 йили у яна Турин университетига ишга қайтади. Ўша вақтда АҚШнинг Сент-Луис шаҳридаги Вашингтон университетида нейробиология ва эмбриология йўналишида таникли олим Виктор Хамбургер олиб бораётган ишлар унда катта қизиқиш уйотгади.

1947 йили Рита Леви-Монталчини Хамбургернинг таклифиға биноан Америкаға келади ва улар биргаликда ишлаб бошлайдилар. Кейинроқ у изланишларни мустақил давом эттиради. Леви-Монталчини организмдаги ўсимталар табиати билан шуғулланган. Олим бу соҳада қатор янгиликларни кашф этади. Бу йўналишда Леви-Монталчини хоним америкалик биокимёгар ва зоолог Стенли Коэн билан ишни давом эттиради. Улар биргаликда организм ҳужайраларда ўсимталар пайдо бўлишининг табиий жараёнини ва уларнинг келиб чиқишиға сабаб бўладиган генетик элементлар табиати ҳам айнан шу икки олим томонидан кашф этилган. Тиббиётнинг бу соҳаси неврола-нишиға қўшган ҳиссаси инobatта олинди 1986 йили Рита Леви-Монталчини ва Стенли Коэнға Нобел мукофоти тақдим этилади. Рита хоним турмуш қурмаган, ҳаётининг сўнгги йилларини эгизак синглиси Паола Леви билан Римдаги шимолгина хонадонда ўтказган. Нобел мукофотидан ташқари у Италия ва жаҳоннинг қатор давлатлари томонида таъсис этилган мукофотларға сазовор бўлган.

Интернет материаллари асосида Дилмурод ЭШМУРДОВ тайёрлади

E TIROF

Тўй устига тўй бўлсин деганларидек, айни паллада Хоразм вилоят прокуратурасида фараҳбахш дамлар ҳукм сурмоқда. Кўкламинг фусункор онларида Ражаббийи Маткаримованинг 50 ёшга тўлиши барчага бирдай татиғулик байрамга айланмоқда.

БАҲОР ДИЛБАНДИ

Илм-маърифатни муқаддас сананган бу икки инсон беш фарзандни зуваласи пинҳон, ўз мақсади йўлида томпас курашчи қилиб тарбиялаганлар. Фарзандлар ичида айниқса Ражаббийи зийраклиги, тиришқоқлиги билан алоҳида кўзга ташланиб турарди.

— Фахрийларимиздан Қутим Раҳмонов менинг азиз устозим бўлади, — дейди Р.Маткаримова. — У киши Урганч шаҳар прокуратурасида иш ўрганаётганимда сабр-маърифатли бўлишни ўргатган.

— 4-синфда ўқиётганимизда, — деб эслайди Р.Маткаримова, — эркин мавзуда иншо ёзгандик. Унда ҳар ким ўз орзуларини баён қилиши лозим эди.

— Прокуратурада ишлайдиган аёл, — дея гурунгни давом эттирди қахрамонимиз, — бир нарсага эришиш учун иккинчи бир нарсадан воз кечишига тўғри келган пайтлар ҳам бўлади.

— Мен ишлаймам, янгангизнинг ўзи ишлайди, каттамиз ишлайди, эрга берган бўлса-да катта қизим у-бу ташлаб кетади онда-сонда, — дейди Панжи ака қачон қараман дийдиё қилиб.

— Бундан 26 йил аввал Хоразм вилоят прокуратурасида прокуратура идораларида терговчи назорат қилиш бўлими прокурори этиб тайинланганида мўтабар устозларининг панд-ўғитлари унинг йўлларини маъдек ёритди.

Бундан 26 йил аввал Хоразм вилоят прокуратурасида прокуратура идораларида терговчи назорат қилиш бўлими прокурори этиб тайинланганида мўтабар устозларининг панд-ўғитлари унинг йўлларини маъдек ёритди.

Дарҳақиқат, инсон севган касб-ини қанчалки қадрласа, йиллар дарёдек шошиб ўтса-да, ўзига зарур билимларни ўрганишдан чарчамайди. Қаҳрамонимиз ҳислатида ҳам ана шу нарсалар мужассамлигини ҳис қилдик.

HAJIYA

Панжи Эшбўтаев яхши одам, лекин мен унга ҳеч тушунмайман. Топиш-тутиши ёмон бўлмас-да, нолигани-нолиган. Билмадим, яна нима керак у одамга?



— Мен ишлаймам, янгангизнинг ўзи ишлайди, каттамиз ишлайди, эрга берган бўлса-да катта қизим у-бу ташлаб кетади онда-сонда, — дейди Панжи ака қачон қараман дийдиё қилиб.

— Хотинлар шу-да, — дейман нима дейшимни билмай. — Уйим дейди, жойим дейди. Хуллас, рўзгоримга кирсин дейди-да. Хотинлар шунақа тергаб турмаса, биз эркалар ёввойи бўлиб кетамиз.

— Э, ёввойилиги курсин, буткул қуриб қолдик-ку! — яна но-

ТУШЛИК

— Мен ишлаймам, янгангизнинг ўзи ишлайди, каттамиз ишлайди, эрга берган бўлса-да катта қизим у-бу ташлаб кетади онда-сонда, — дейди Панжи ака қачон қараман дийдиё қилиб.

сан киши. Уйга етиб олишни уйлсанг қорнинг оч қолади. Нима қилиш керак?.. Кейин иккаламиз тушликка чиқдик. Олган нарсаларимизнинг пулини тўлайман деб кассага бораётганимизда, «бунияма кўшинг» деб Панжи ака ўша елимланган иккиозталики менга узатди.

6 ALATI DUNYO

Чучварага ҳайкал

Дунё гаройиботларга тўла деганлари рост экан. Бўлмаса келиб-келиб чучварага ҳам ҳайкал ўрнатишадими? Аммо бу бор гап. Ижевскда, ха уша Россиянинг қурол-аслаҳалар ишлаб чиқариладиган машҳур Ижевск шаҳри марказида уч метрлик вилка санчилик темир-бетон чучвара ҳайкали ўрнатилган.

Тўғри, чучвара илк бор қаерда уйлаб чиқарилгани хусусида кўп таҳминлар бор. Аммо Удмуртия марказида яшовчи аҳоли чучвара айнан уларнинг шаҳрида уйлаб чиқарилганига шубҳа қилмайдилар.

Аёлларнинг фойдали иши

АҚШнинг Мэн штатидаги Ньюпорт шаҳрида ғайриоддий референдум ўтказилди. Шаҳар аҳолиси ҳоқим учун жуда муҳим бўлган саволга, яъни аёллар ярим белгача еччилик уйлари олдидики ўсимликларга ишлов бериши мумкинлигини дегад сўровга жавоб беришлари лозим эди (аёллар қуёшда қорайиш учун қўпична шундай қилдилар).

— Аёллар қандай кийимда бўлишадан қатъи назар, ижтимоий фойдаланиш билан шугулланганига қўйиб қўйишни ёқлаб овоз бердилар.

Қуриш материал

АҚШнинг Луизиана штатидаги дарёда яшовчи қушлар шу яқин атрафдаги бир казино ҳисобидан қилни амал-тақал ўтказишни режалаштирган экан. Гап шундаки, улар сувдан 70.000 доллар солинган бир сумкани топиб олишган ва дарё ирмоғида ўзлари курган дамбанинг тешикларини ўша долларлар билан «ямашган».

Катъият

Британия судларидадан биринчи фалатиш қўриб чиқилди. Гап шундаки, йигирма уч ёшли ҳамшира Сара Маккэфри хоним машинасини чап қўли билан бошқариб, ўнг қўлидаги олмани тишлаб еб кетаётган экан.

— Адлат қарор толди, аммо полициячилар бунинг учун 10.000 фунт-стерлингнинг бошига етишди. Ҳозирги кунда полиция маҳкамаси шунча пулни «тағига сув қуйган» ҳодимлари устидан ички хизмат текширувини бошлаб юборди, — деб хабар беради «Дейли телеграф».

Йўлдош ПАРДА тайёрлади

Ўтганларнинг охираати обод бўлсин!

Республика Бош прокуратураси жамоаси Фудларда фуқаролик ишлари қурилшида прокурор ваколатини таъминлаш бўлими катта прокурори Абдор Акрамовга онаси

Зоҳира аянинг вафоти муносабати билан таъзия билдиради.

Сирдарё вилояти прокуратураси жамоаси бўлим бошлиғи Абдуазиз Назаровга акаси **Абдуманнон аканинг** вафоти муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

Сирдарё вилояти прокуратураси жамоаси катта терговчи Ислом Умаровга онаси **Шуша аянинг** вафоти муносабати билан ҳамдардлик изҳор этади.

HUQUQ yuridik gazeta To'shischi: O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi

Bosh muharrir: Abdullolq ABDURAZZOQOV Tahrir hay'ati: Bahridin VALIYEV, Abduhalim XOLMAHMATOV, Pirimqol QODIROV, Jahongir SHAROFBOYEV (Bosh muharrir o'rinbosari vazifasini bajaruvchi), G'afurjon ALIMOV (mas'ul ko'itib vazifasini bajaruvchi), Lola SHOMURODOVA, Muxtor SHODMONOV

Tahririyyat manzili: Toshkent shahri, Yahyo G'ulomov ko'chasi, 66-uy. Telefon: 133-82-34, 133-64-72. E-mail: info@huquq.uz. Faks: 133-64-85, 133-10-53. Gazeta O'zbekiston Respublikasi matbuot va axborot agentligida 023-raqam bilan no'yxatga olingan. Nashr ko'rsatkichi — 231, 232

Tahririyyatga kelgan qo'lyozma va suratlar egalariга qaytarilmaydi. Mualliflarning fikrlari tahririyyat fikridan farqlanishi mumkin. Nashrimizdan ko'chirib bosilgan «HUQUQ» dan olinganligi ko'rsatkichi shart. Tjorat ahamiyatiga molik materiallar **

Buyurtma Г — 260. 21760 nusxada chop etiladi. Gazeta tahririyyat kompyuter bazasida teriladi va sahifalandi. «HUQUQ» original makei. Noybatli muharrir: Hasan NISHONOV Muzshahidi: Adolat MUSTAFOYEVA Gazeta «Sharq» NMK bosmaxonasida ofset usulida chop etiladi. Korxonа manzili: Toshkent shahar, Buyuk Turon ko'chasi, 41-uy.

Gazeta haftaning chorshanba kunlari chiqadi. Sotuvda erkin narxda Bosmaxonaga tushirish vaqti: 20.00. Topshirildi: 17.30. 2 3 4 5 6 7 8